

II Klassiker der Kunst in

Elise Dupré

DE WITTE RAAF

Editie 208 november-december 2020

(<https://www.dewitteraaf.be/edities/detail/nl/177>)

Gesamtausgaben

Stuttgart, Deutsche Verlags-Anstalt, 1904-1937

19 x 26 cm, ca. 50 pagina's tekst, afbeeldingen variërend tussen 144 en 1265

Druk: Deutsche Verlags-Anstalt

Binnen de reeks *Klassiker der Kunst in Gesamtausgaben* werden tussen 1904 en 1937 precies drieëndertig luxueuze monografieën uitgegeven, telkens gewijd aan een individuele kunstenaar, een 'klassieker' in de kunstgeschiedenis. De voorkeur ging uit naar oude meesters uit de zestiende en zeventiende eeuw: Rafaël, Rembrandt, Titiaan, Rubens, Velázquez... Daarnaast had men ook oog voor Duitse negentiende-eeuwse én eigentijdse schilders als Max Liebermann en Fritz Von Uhde.

Klassiker der Kunst behoort tot de meer luxueuze reeksen die indertijd verschenen. De boeken hebben een aangenaam formaat (26 op 19 cm) en zijn voorzien van een harde, donkerrode kaft waarop de naam van de kunstenaar is verwerkt in een gouden embleem met florale motieven in art-nouveaustijl. Elk volume opent met een korte, geïllustreerde tekst over leven en werk van de kunstenaar. De auteur van die tekst wordt doorgaans vermeld op de titelpagina, nooit op de kaft. Aan het einde van elk boek zijn lijsten opgenomen die de kunstwerken chronologisch of per collectie, eigenaar en onderwerp ordenen.

De *Klassiker der Kunst*-reeks onderscheidt zich door het grote aantal afbeeldingen. Het volume over Velázquez werd in eerste druk met 275 fotografische reproducties geïllustreerd, het volume over Moritz von Schwind met maar liefst 1265. Het exacte aantal staat systematisch in de titel en op de omslag vermeld. Die afbeeldingen, rechtstreeks op het papier gedrukt, werden

aangekocht bij fotografen en gerenommeerde studio's die zich sinds het midden van de negentiende eeuw specialiseerden in kunstreproducties, bijvoorbeeld Alinari te Firenze en Anderson te Rome. De afbeeldingen werden afzonderlijk of per twee op een bladspiegel geplaatst en gekanteld naargelang de breedte. Onder elke afbeelding staat een subscript met zowel de Duitse, Engelse als Franse titel van het werk, het jaartal, de locatie en, opvallend genoeg, de naam van de fotograaf.

Klassiker der Kunst presenteert de werken in chronologische volgorde. In sommige gevallen worden de kunstwerken eerst in categorieën, bijvoorbeeld zelfportretten, opgedeeld. Soms wijkt men voorzichtig af van de chronologische volgorde om kunstwerken met eenzelfde beeldtaal of thema op een dubbele pagina te plaatsen. In *Rembrandt. Des Meisters Gemälde in 405 Abbildungen* (Adolf Rosenberg, 1904) breekt men bijvoorbeeld met de chronologische sequentie om vier portretten van rabbijnen te bundelen. Ook in *Velázquez. Des Meisters Gemälde in 146 Abbildungen* (Walther Gensel, 1905) verlaat men de chronologie ten gunste van formele of inhoudelijke criteria: een portret van Isabella te paard wordt naast een ruitersportret van haar echtgenoot Filips IV van Spanje geplaatst, en op de voorgaande pagina staan twee portretten van het echtpaar Filips III van Spanje en Margaretha van Oostenrijk. Het portret van de man bevindt zich steeds links en dat van de vrouw rechts. Daardoor bewegen de paarden van Isabella en Filips zich naar elkaar toe en lijken de figuren elkaar over de pagina heen aan te kijken! Eenzelfde aandacht voor de beelddispositie en interessante juxtaposities markeren alle publicaties binnen de reeks.

In een steeds concurrentiëler uitgeverysysteem onderscheidde de *Klassiker der Kunst* zich niet alleen door de grote hoeveelheid afbeeldingen, maar ook door de keuze voor een groot aantal close-ups. De reeks maakte als een van de eerste systematisch gebruik van close-ups om details uit te lichten. Die close-ups focussen hoofdzakelijk op gezichten van personages. Ze werden steeds zorgvuldig gekadreed en vormen haast nieuwe, autonome werken, waardoor het lijkt alsof de kunstenaar veel meer portretten schilderde dan feitelijk het geval was. Vooral in heruitgaven voegde men uitbundig close-ups toe. In *Velázquez. Des Meisters Gemälde in 256 Abbildungen* (Walther Gensel en Valerian Von Loga, 1914) toont men geregeld op de linkerpagina het gehele kunstwerk en op de rechterpagina een detail van het gelaat van de figuur op dat schilderij. Daardoor ontstaan als het ware twee portretten: het oorspronkelijke werk van Velázquez en een nieuw beeld. Tijdens het bladeren leidt dat tot een aangename ritmiek, waarbij de lezer van gelaat naar kunstwerk, van detail naar detail, en van het ene naar het andere gelijkende werk 'danst'.

Klassiker der Kunst was succesvol, wat blijkt uit de ruime verspreiding in bibliotheken in talloze landen. De boeken groeiden uit tot belangrijke

naslagwerken tot ver in de twintigste eeuw. Bovendien werd de reeks door andere uitgeverijen opgekocht en vertaald, met onder meer de Franse reeks *Classiques de l'Art* als resultaat. [III]

Larry Silver en Kevin Terraciano, *Canons and Values. Ancient to Modern*, Los Angeles, Getty Research Institute, 2019.

De Witte Raaf
Postbus 1428, B-1000 Brussel
Tel +32 2/223.14.50
info@dewitteraaf.be
(mailto:info@dewitteraaf.be)